

บทที่ 2

แหล่งกำเนิดไฟฟ้า

วัตถุประสงค์

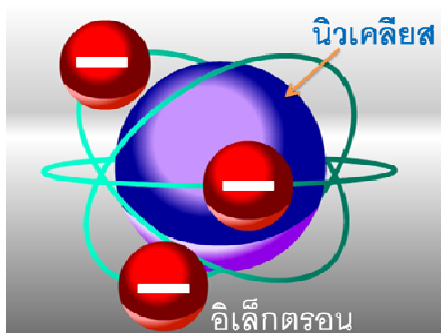
1. รู้ความหมายของกระแสไฟฟ้าและอิเล็กตรอน
2. บอกหลักการกำเนิดไฟฟ้าด้วยวิธีการต่างๆ ได้
3. อธิบายการกำเนิดไฟฟ้าจากแม่เหล็กไฟฟ้าได้
4. เลือกวิธีกำเนิดไฟฟ้าได้อย่างเหมาะสม

2.1 อิเล็กตรอนคือกระแสไฟฟ้า

กระแสไฟฟ้า (Electric Current) คือการไหลของอิเล็กตรอน (Electron) ซึ่งมีประจุไฟฟ้าลบ (Negative Charge) ต่อเวลา

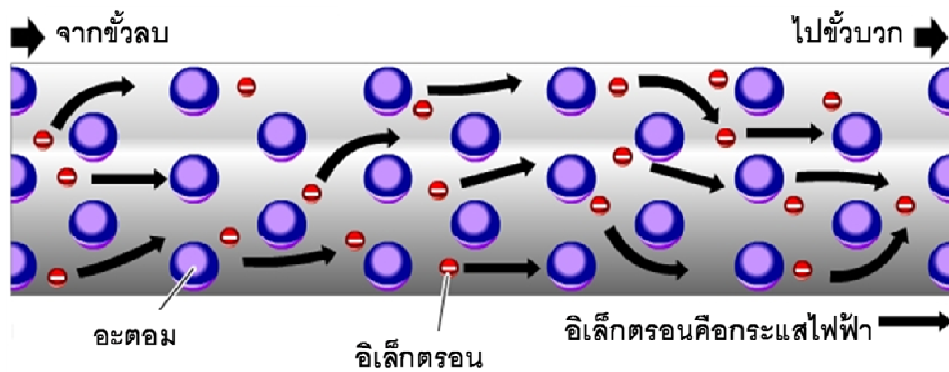
$$I(\text{Current}) = \frac{Q(\text{charge})}{T(\text{time})}$$

อะตอมของวัตถุจะประกอบไปด้วย นิวเคลียส(Nuclease) และอิเล็กตรอน โดยอิเล็กตรอนจะเคลื่อนที่ไปรอบๆ นิวเคลียสของอะตอม อิเล็กตรอนจะมีประจุไฟฟ้าเป็นลบ เมื่ออิเล็กตรอน

ELWE (THAILAND)

หลุดออกจากวงโคจรของมันจะเกิดการเคลื่อนที่ไป การที่อิเล็กตรอนเคลื่อนที่ คือการไหลของกระแสไฟฟ้านั่นเอง และกระแสไฟฟ้าจะไหลจากจุดที่มีศักย์ไฟฟ้าสูงไปยังจุดที่มีศักย์ไฟฟ้าต่ำกว่าเสมอ

2.2 การกำเนิดไฟฟ้า

ไฟฟ้าเกิดขึ้นได้จากหลักการทางวิทยาศาสตร์หลายวิธีการ เช่น การกำเนิดไฟฟ้าจากเคมี การเหนี่ยวนำแม่เหล็กไฟฟ้า พลังงานความร้อนแสง แรงกดอัด เป็นต้น และในปัจจุบันได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีการกำเนิดกระแสไฟฟ้าขึ้นมาอีกหลายรูปแบบ เช่น จากเซลล์เชื้อเพลิง เป็นต้น

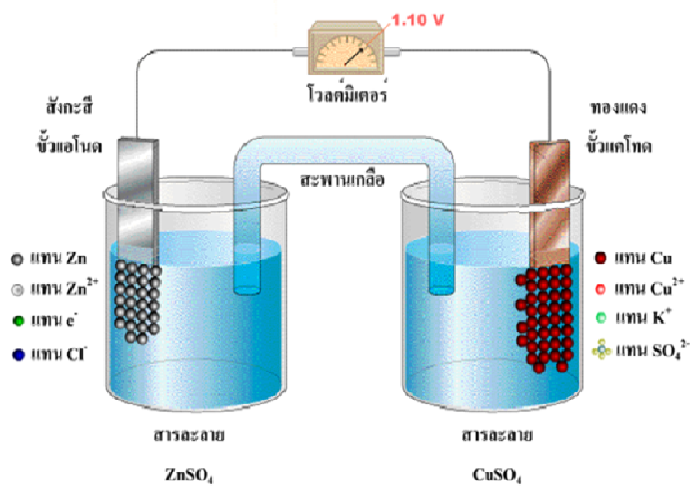
1. จากการเสียดสีกันของวัตถุ ไฟฟ้าที่เกิดจากผลของการเสียดสี(ขัดถู)กันของวัตถุ 2 ชนิด และทำให้เกิดการถ่ายเทประจุไฟฟ้าขึ้นระหว่างวัตถุทั้งสอง เรียกว่า ไฟฟ้าสถิต(Static Electricity)

Alessandro Volta

2. จากปฏิกิริยาทางเคมี ผู้ค้นพบการกำเนิดไฟฟ้าทางเคมี คือ Alessandro Volta นักเคมีฟิสิกส์ ชาวอิตาลี หลักการพื้นฐานคือการใช้แผ่นสังกะสี (Zinc) และแผ่นทองแดง (Copper) จุ่มลงในสารละลายของกรดกำมะถันเจือจาง (Sulphuric Acid) โดยแผ่นทองแดงจะทำงานเป็นขั้วบวก และแผ่นสังกะสีจะเป็นขั้วลบ เราเรียกว่าเซลล์ไฟฟ้าแบบกัลวานิก

หรือแบบโวลตาอิก(Galvanic Cell หรือ Volta Cell) โดยแรงดันไฟฟ้าที่ผลิตได้จากเซลล์ชนิดนี้มีค่าเท่ากับ 1.1 โวลต์ ไฟฟ้าที่กำเนิดจากวิธีการทางเคมีนี้คือไฟฟ้ากระแสตรง(Direct Current, D.C.)

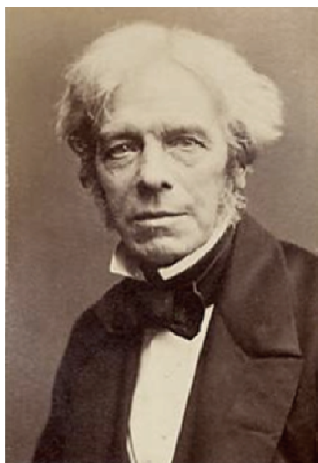
เซลล์กัลวานิก แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ **เซลล์ปฐมภูมิ(Primary Cell)** คือเซลล์ไฟฟ้า ที่ใช้หมดแล้วไม่สามารถประจุใหม่ได้ และ**เซลล์ทุติยภูมิ (Secondary Cell)** คือเซลล์ที่ใช้หมดแล้ว เติมประจุไฟฟ้าใหม่ได้

เซลล์ปฐมภูมิ

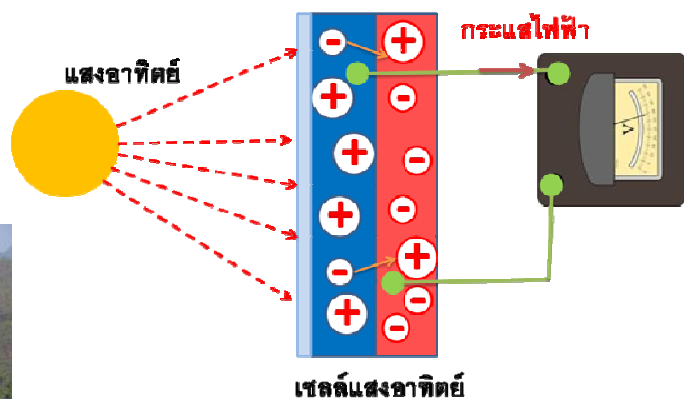

เซลล์ทุติยภูมิ

Michael Faraday
ELM (NEW LAM)

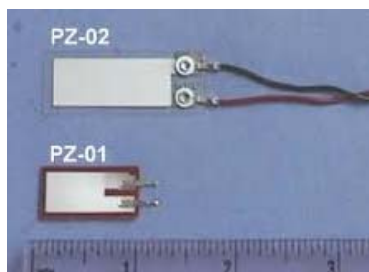
3. จากการเหนี่ยวนำแม่เหล็กไฟฟ้า กระแสไฟฟ้าที่เกิดจากหลักการเหนี่ยวนำแม่เหล็กไฟฟ้านี้ ทำได้โดยใช้ลวดตัวนำ (Conductor) เคลื่อนที่ผ่านสนามแม่เหล็ก หรือ ใช้สนามแม่เหล็ก เคลื่อนที่ผ่าน(ตัดผ่าน) ตัวนำไฟฟ้าอย่างใดอย่างหนึ่งจะทำให้เกิดกระแสไฟฟ้าไหลในลวดตัวนำได้ด้วยหลักการนี้สามารถกำเนิดได้ทั้งไฟฟ้ากระแสตรง (Direct Current) และ

หน้า 4

กระแสไฟฟ้า วัสดุสารกึ่งตัวนำชนิดนี้เรียกว่า เซลล์แสงอาทิตย์(Photovoltaic Cell) การกำเนิดไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์นี้จะได้ไฟฟ้ากระแสตรง พลังงานจากแสงอาทิตย์เป็นพลังงานสะอาด เพราะไม่มีการเผาไหม้เชื้อเพลิงและเป็นที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน ในประเทศไทย มีโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ขนาด 400 kWp ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ที่อำเภอผาบ่อง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และมีแนวโน้มที่จะมีโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์สร้างขึ้นอีกหลายแห่งในอนาคตอันใกล้

5. จากแรงกด วัสดุบางชนิด เช่น ผลึกควอตซ์ หรือวัสดุเพียโซ(Piezo) เมื่อวางไว้ระหว่าง

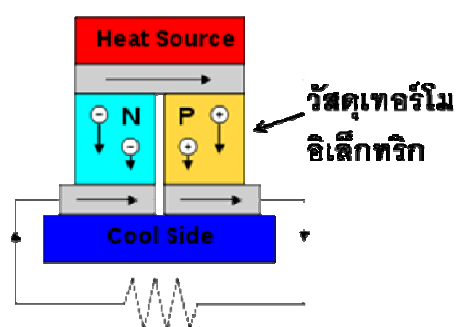
แผ่นโลหะสองแผ่นและเมื่อได้รับแรงกด จะมีกระแสไฟฟ้าเพียงเล็กน้อยออกมาที่ปลายแผ่นโลหะทั้งสอง วัสดุอีกชนิดหนึ่งคือ โหลดเซลล์(Load Cell) ก็ทำหน้าที่เป็นทรานสดิวเซอร์

(Transducer) ทำหน้าที่แปลงแรงกดให้เป็นสัญญาณไฟฟ้า เช่น โหลดเซลล์แบบเพียโซ(Piezo Load Cell) ปัจจุบันใช้ในการวัดน้ำหนัก เป็นต้น

6. จากพลังงานความร้อน

ไฟฟ้าสามารถผลิตได้จากความร้อน โดยการใช้หลักการของเทอร์โมคัปเปิล (Thermo-

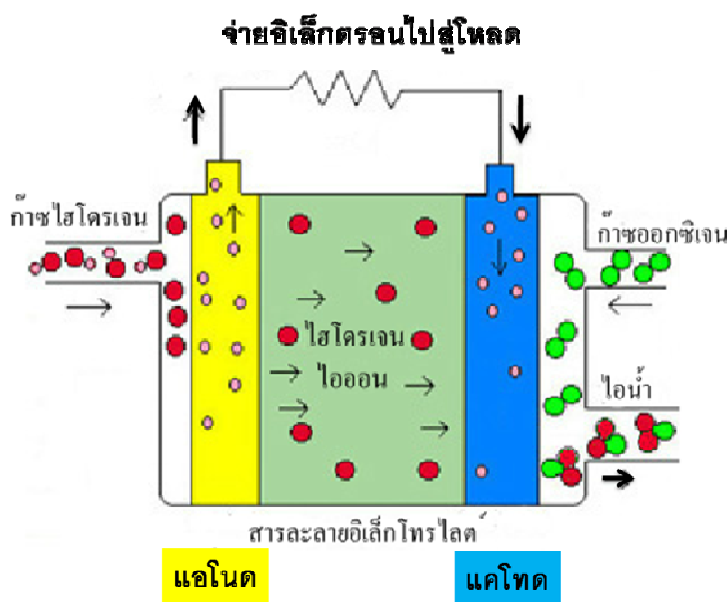

Couple) โดยใช้โลหะ 2 ชนิด เช่น นิเกิล-อลูมิเนียม และนิเกิลโครเมียม เชื่อมต่อปลายเข้าหากัน จะสามารถกำเนิด

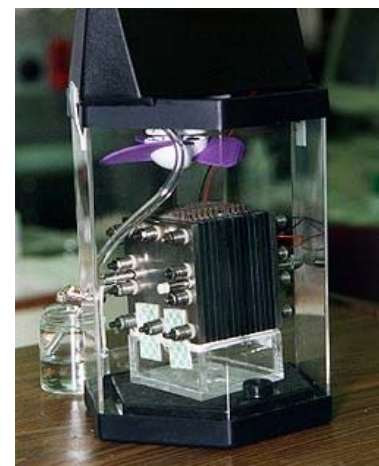
กระแสไฟฟ้าในปลายของโลหะด้านที่อุณหภูมิต่ำกว่าได้ ปัจจุบันมีวัสดุสารกึ่งตัวนำนำมาใช้งานเพื่อกำเนิดไฟฟ้าจากความร้อน เรียกชื่อว่า เทอร์โมอิเล็กทริก(Thermo Electric) หลักการคือทำให้อุณหภูมิที่แผ่นเทอร์โม อิเล็กทริก ด้านหนึ่งเย็นและอีกด้านหนึ่งร้อน หากอุณหภูมิของแผ่นวัสดุทั้ง 2 แผ่นแตกต่างกันมาก จะผลิตกระแสไฟฟ้าได้จำนวนมากนั่นเอง และในทางตรงกันข้ามหากจ่ายกระแสไฟฟ้าให้กับวัสดุเทอร์โมอิเล็กทริก ก็จะทำให้เกิดความร้อน/ ความเย็น ที่ตัววัสดุทั้ง 2 แผ่นได้เช่นกัน ไฟฟ้าที่กำเนิดจากความร้อนนี้ จะได้ไฟฟ้ากระแสตรง

7. จากเซลล์เชื้อเพลิง เซลล์เชื้อเพลิง(Fuel Cell) เป็นเทคโนโลยีใหม่ที่ใช้ในการผลิต

กระแสไฟฟ้า เป็นตัวกำเนิดไฟฟ้าที่สะอาดไม่ทิ้งมลภาวะในการผลิตไฟฟ้า เพราะใช้ก๊าซไฮโดรเจนและออกซิเจนเป็นเชื้อเพลิง เซลล์เชื้อเพลิงต่างจากแบตเตอรี่ตรงที่เซลล์เชื้อเพลิงไม่สามารถเก็บพลังงานได้ และต้องเติมสาร

ตั้งต้น (คือไฮโดรเจนและออกซิเจน) ตลอดเวลาที่ต้องการผลิตกระแสไฟฟ้า โครงสร้างของเซลล์เชื้อเพลิงประกอบด้วย ขั้วแอโนด(Anode) ให้ประจุลบกับเซลล์ ทำหน้าที่ส่งอิเล็กตรอนออกไปที่โหลด โดยการดึงอิเล็กตรอนออกมาจากก๊าซไฮโดรเจนที่เติมเข้าไป ขั้วแคโทด (Cathode) เป็นขั้วไฟฟ้าที่ให้ประจุบวกกับเซลล์ โดยการรับอะตอมของไฮโดรเจนและกลายเป็นโมเลกุลของน้ำออกมาแทน มีสารละลาย อิเล็กโทรไลต์เป็น

ตัวกลางในการยอมให้ประจุบวกผ่านระหว่างขั้วทั้งสอง ไฟฟ้าที่กำเนิดได้จากเซลล์เชื้อเพลิง คือไฟฟ้ากระแสตรง ที่มา: th.wikipedia.org/เซลล์เชื้อเพลิง

เซลล์เชื้อเพลิงถูกนำไปใช้กับรถยนต์ไฟฟ้า เป็นแหล่งจ่ายไฟฟ้าที่สำคัญมากและจะมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงตัวกำเนิดพลังงานไฟฟ้าในโลกแห่งอนาคตเนื่องจากปัญหาวิกฤตพลังงานเชื้อเพลิงที่มาจากน้ำมันและก๊าซ

ธรรมชาติที่จะหมดไปจากโลก ในเวลาอีกไม่นานนัก รูปแสดง รถยนต์พลังงานเซลล์เชื้อเพลิง Benz (B-Class F-Cell)

2.3 สรุป

แหล่งกำเนิดไฟฟ้าและการกำเนิดไฟฟ้านั้น มีหลายวิธีการ ปัจจุบันนิยมใช้การกำเนิดไฟฟ้าจากการเหนี่ยวนำแม่เหล็กไฟฟ้า จากเครื่องกำเนิดไฟฟ้านั้นเอง อย่างไรก็ตามเชื้อเพลิงที่ใช้ในการให้พลังงานหากนำมาจากเชื้อเพลิงฟอสซิล เช่น ถ่านหิน น้ำมัน หรือก๊าซธรรมชาติ จะส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อม เพราะการเผาไหม้จะทำให้เกิดมลพิษจำนวนมากและประกอบกับการหมดไปของเชื้อเพลิงเหล่านี้ ในอนาคตจึงควรนำการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานสะอาดทดแทนให้มากที่สุด เช่น พลังงานจากแสงอาทิตย์ ลม และจากเซลล์เชื้อเพลิง เป็นต้น

แบบฝึกหัด เรื่อง แหล่งกำเนิดไฟฟ้า

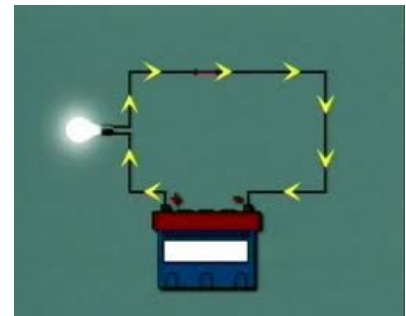
จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ข้อใดใช้ส่วนประกอบของอะตอม

ก. อิเล็กตรอน	ข. โสตรอน
ค. โปรตรอน	ง. นิวเคลียส

2. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง เกี่ยวกับอิเล็กตรอน

- ก. อิเล็กตรอนมีประจุลบ
ข. อิเล็กตรอน คือกระแสไฟฟ้า
ค. อิเล็กตรอนไหลจากขั้วลบไปขั้วบวก
ง. อิเล็กตรอนไหลจากขั้วบวกไปยังขั้วลบ

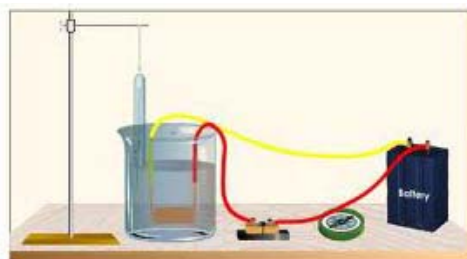

3. ไฟฟ้าสถิต หมายถึงข้อใด

- ก. เกิดจากการเสียดสีกันของวัตถุ
ข. เกิดจากผลทางเคมี
ค. ทำให้วัตถุติดกัน
ง. ทำให้เกิดการสร้างแบตเตอรี่

4. เซลล์ไฟฟ้าที่จ่ายไฟจนหมดแล้ว และไม่สามารถประจุใหม่ได้ คือข้อใด

ก. เซลล์ทุติยภูมิ	ข. เซลล์แสงอาทิตย์
ค. เซลล์ปฐมภูมิ	ง. Secondary Cell

5. ผู้ค้นพบหลักการเหนี่ยวนำแม่เหล็กไฟฟ้าคือ

ก. Volta	ข. Ohm
ค. Ampere	ง. Faraday

6. ใครคือผู้ค้นพบเซลล์ไฟฟ้าคนแรกของโลก

ก. Volta	ข. Ampere
ค. Faraday	ง. Gorge Ohm

7. เครื่องกำเนิดไฟฟ้าในปัจจุบันใช้หลักการใดในการผลิตไฟฟ้า

ก. แรงกด	ข. การเหนี่ยวนำไฟฟ้า
ค. ปฏิกริยาทางกล	ง. ปฏิกริยาทางเคมี

8. “การทำให้อุณหภูมิของแผ่นวัสดุทั้ง 2 ต่างกันมากทำให้ผลิตไฟฟ้าได้มาก” ประโยคนี้อธิบายถึงสิ่งใด

ก. วัสดุกึ่งตัวนำ	ข. วัสดุเทอร์โมไดนามิก
ค. วัสดุเทอร์โมอิเล็กทริก	ง. วัสดุเพียโซ

9. เซลล์เชื้อเพลิง ในอนาคตจะนำไปใช้ประโยชน์ทางด้านใด

ก. เป็นเชื้อเพลิงขับเคลื่อนยานพาหนะ
ข. เป็นแหล่งจ่ายไฟฟ้าในเรือดำน้ำ
ค. เก็บไฟฟ้าสำรองฉุกเฉิน
ง. ใช้แทนเครื่องกำเนิดไฟฟ้า

10. ข้อใดเป็นการผลิตไฟฟ้า จากพลังงานสะอาด

ก. แบตเตอรี่
ข. ทางเคมี
ค. เครื่องกำเนิดไฟฟ้า
ง. เซลล์แสงอาทิตย์

